

הגישה החינוכית – הלל או שמאי?

הלל ושמאי פעלו בימי הורדוס וירושיו, בסמוך לתקופת חורבן בית המקדש השני (כ- 70 לספירה).

היו הזוג האחרון בסדרת הזוגות שעמדו בראש העם אחרי אנשי כנסת הגדולה. הלל שימש נשיא הסנהדרין, ושמאי היה אב בית דין על ידו.

שמאי הזקן

על מוצאו של שמאי אנו יודעים מעט מאד. שמאי היה בן הארץ. ככל הנראה עבד כאדריכל או כמהנדס. הקפדות של שמאי היא במידה ידועה חלק ממקצועו. זו היא קפדות של אדם החייב לוודא שהתבניות אותן הוא מוודא באמת הבניין שבידו תהיינה מדויקות ומוגדרות, ואינו יכול לשאת את המחשבה שהבניין שלו לא יהיה מושלם או שיתמוטט משום שנבנה שלא כהלכה. גישתו של שמאי, אינה באה ממקום מחמיר או כעסן, אלא ממקום של הקפדה על הגבולות, העמדה של הדברים על דיוקם. הנחתו הבסיסית היא שאי אפשר ליצור הגדרות מיוחדות לאדם אחד ואחרות עבור אדם אחר ושהקביעות חייבות להיות חותכות. (מבוסס על: "אישים בתלמוד", עדין שטיינזלץ)

1

מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי.

אמר לו: כמה תורות יש לך?

אמר לו: שתים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

א"ל: שבכתב אני מאמינך ושבועל פה אני מאמינך.

גיירני ע"מ שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו

בנזיפה.

בא לפני הלל- גייריה . [גייר אותו]. יומא קמא א"ל א"ב

ג"ד למחר אפיך ליה [ביום הראשון לימד אותו א' ב', וביום

הבא הפך את הדברים].

א"ל והא אתמול לא אמרת לי הכי !?

א"ל לאו עלי ידי קא סמכת דעל פה נמי סמוך עלי:

[לא עלי אתה סומך? לגבי התורה שבעל פה גם כן סמוך עלי!].

2

שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו גיירני ע"מ שתלמדני

כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו.

בא לפני הלל- גייריה . [גייר אותו]. אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד

[מה ששנוא עליך – לא תעשה לחברך] זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה

הוא זיל גמור: [זו ליבת התורה, כל השאר פירושים- לך ולמד].

הלל הזקן

הלל עלה מבבל. חילק את זמנו בין לימוד ובין עבודתו כחוטב עצים. הלל היה מפורסם כ'אובה אדם', כסבלני במיוחד וכענוותן. תפיסתו של הלל את הייחוד האנושי של כל אדם כהווה לעצמה, משתקפת ביכולתו להתגמש לפי בעיות מיוחדות ולהתמודד גם עם היוצאים מהכלל. (מבוסס על: "אישים בתלמוד", עדין שטיינזלץ)

3

תנו רבנן:

בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (בראשית א, א).

ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר "בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם" (בראשית ב, ד).

אמר להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם, אדם בונה עלייה ואחר כך בונה בית!?

אמר להם בית שמאי לבית הלל: לדבריכם אדם עושה שרפרף ואחר כך עושה כסא!?

וחכמים אומרים: זה וזה כאחת נבראו, שנאמר "אֶף יָדִי יִסְדֶּה אֶרֶץ וַיִּמְיֵנִי טַפְחָהּ שָׁמַיִם קָרָא אֲנִי אֱלֹהֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו" (ישעיה מח, יג).

בבלי חגיגה, י"ב ע"א

4

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים

אֶת הַשָּׁמַיִם שְׁבַעֲצָם אֵינָם

וְאֶת הָאָרֶץ שְׁרֹוּעָה בָּם לְגַעַת,

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים חוּטִים

מְתוּחִים בִּינֵיהֶם

בֵּין שָׁמַיִם שְׁבַעֲצָם אֵינָם

וּבֵין הָאָרֶץ הַמְּשׁוּעָת.

וְאֶת הָאָדָם הוּא יָצַר

שְׁהָאִישׁ הוּא תְּפִלָּה וְהוּא חוּט נִוְגֵעַ

בְּמָה שְׁאֵינָנוּ

בְּמָגַע שֶׁל רֶךְ וְדָקוּת.

רבקה מרים (נולדה ב-1952), משוררת, סופרת וציירת ישראלית